

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2017
7. volební období

**Pozměňovací návrh poslance Ing. Ludvíka Hovorky k vládnímu
návrhu zákona, kterým se mění zákon o specifických zdravotních
službách**

(sněmovní tisk 874)

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, se mění takto:

1) V ust. § 3 se za odstavec 5 vkládá nový odstavec 6, který zní:

(6) Zárodečné buňky jednoho anonymního dárce lze použít k vytvoření nejvýše čtyř lidských embryí.

2) V ust. § 6 v první větě se číslo „49“ mění a nahrazuje číslem „45“.

3) V § 6 se doplňuje odstavec 3 a 4 včetně nové poznámky pod čarou, které zní:

(3) Umělé oplodnění nelze provést, jestliže existuje mezi ženou, které má být umělé oplodnění provedeno (dále jen příjemkyně) a anonymním dárce příbuzenský vztah vylučující podle jiného právního předpisu⁴ uzavření manželství. Za tímto účelem je poskytovatel povinen pořizovat a evidovat kopie rodných listů osob, kterým mají být zárodečné buňky odebrány a příjemkyně. Tyto osoby jsou povinny umožnit poskytovateli pořízení kopie rodného listu.

(4) Poskytovatel je povinen s údaji dle odstavce 3 nakládat v souladu s ustanoveními zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

4) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

4) V ust. § 7 se odstavec 1) mění a nově zní:

(1) Zárodečné buňky lze odebrat a použít pro metody a postupy asistované reprodukce, jestliže byla poskytovatelem prokazatelně posouzena zdravotní způsobilost

a) osob, kterým mají být zárodečné buňky odebrány, a

b) příjemkyně.

5) V ust. § 7 se odstavec 3) mění a nově zní:

(3) Anonymní dárce nesmí být osoba,

a) jejíž svéprávnost je omezena tak, že není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb, popřípadě důsledky jejich poskytnutí,

b) jež je umístěna v policejní cele, ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence anebo v zařízení pro zajištění cizinců nebo v azylovém zařízení,

c) která byla pravomocně odsouzena pro násilný nebo majetkový trestný čin,

d) již byla nařízena izolace, karanténní opatření nebo je ve výkonu lůžkového ochranného léčení,

e) jež je hospitalizována bez souhlasu,

f) trpí závažnými nevyлéčitelnými chorobami, nebo

g) je závislá na návykových látkách,

h) dárkyně, která darovala vajíčka během uplynulých 12 měsíců.

6) V ust. § 7 se doplňuje nový odstavec 4), který zní:

(4) Posouzení nezpůsobilosti anonymního dárce podle odstavce 3) písm. f) a g) provede poskytovatel.

7) Za §10 se vkládá nový §10a, který včetně nové poznámky pod čarou č. 20 zní:

(1) Anonymní dárce může darovat zárodečné buňky pouze u jednoho poskytovatele. Poskytovatel je povinen o této skutečnosti informovat anonymního dárce před odběrem zárodečných buněk.

(2) Poskytovatel, který provedl umělé oplodnění, je povinen matričnímu úřadu na jeho výzvu sdělit jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, rodné číslo, státní občanství a místo trvalého bydliště anonymního dárce.

(3) Poskytovatel, který provedl umělé oplodnění, je povinen údaje podle odstavce 2 uchovávat po dobu 80 let a v případě ukončení činnosti je povinen tyto údaje poskytnout matričnímu úřadu v obvodu jeho sídla.

(4) Spermii jednoho anonymního dárce nesmí být oplozeny více než čtyři příjemkyně.

20) Zákon č.301/2000 Sb o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

8) Za Díl 7 se vkládá nový Díl 8 a § 32a, který zní:

Díl 8

Náhradní (surrogátní) mateřství

§ 32a

Náhradní (surrogátní) mateřství, to znamená proces, kdy embryo biologických rodičů donosí jiná „náhradní“ matka s úmyslem takto otěhotnět, dítě biologických rodičů donosit a porodit, ale bezprostředně po porodu se vzdát všech rodičovských závazků a práv k tomuto dítěti, není v České republice ani pro takové biologické rodiče, pro „náhradní“ matky ani pro poskytovatele takových specifických zdravotních služeb povoleno.

9) Za Díl 8 se vkládá nový Díl 9 a § 32b, který zní:

Díl 9

Dárcovství tkání

§32b

Za odběr zárodečných buněk nevzniká osobě, které byly odebrány, nárok na finanční ani jinou úhradu. Poskytovatel, který odběr provedl, hradí anonymnímu dárci na základě jeho žádosti účelně, hospodárně a prokazatelně vynaložené výdaje spojené s darováním zárodečných buněk.

Za část pátou se vkládá nová část šestá, která zní:

**„ČÁST šestá“
Změna občanského zákoníku**

Čl. VII

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se mění takto:

10) Za ust. § 675 se vkládá nový § 675a, který zní:

§ 675a

(1) Byl-li alespoň jeden ze sourozenců počat umělým oplodněním, nemůže být manželství uzavřeno mezi biologickými předky a biologickými potomky, ani mezi biologickými sourozenci. Pro určení biologického příbuzenství se užijí ustanovení o příbuzenství obdobně, za otce, popřípadě za matku snoubence se pro účely biologického příbuzenství považuje dárce zárodečných buněk.

11) V ust. § 685 se na konci písmene b) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

c) mezi biologickým předkem a biologickým potomkem nebo mezi biologickými sourozenci.

12) V ust. § 772 se doplňuje odstavec 3), který zní:

(3) Původ z početí umělým oplodněním zárodečnými buňkami anonymního dárce podle jiného právního předpisu nezakládá práva a povinnosti mezi dítětem a anonymním dárcem jako příbuznými; tím není dotčena překážka uzavření manželství mezi biologickým předkem a biologickým potomkem nebo mezi biologickými sourozenci.

13) Za ust. § 775 se vkládá nový § 775a, který zní:

§ 775a

(1) Náhradní (surrogátní) mateřství, to znamená proces, kdy embryo biologických rodičů donosí jiná, „náhradní“ matka s úmyslem takto otěhotnět, dítě biologických rodičků donosit a porodit, ale bezprostředně po porodu se vzdát všech rodičovských závazků a práv k tomuto dítěti, není v České republice ani pro takové biologické rodiče, pro „náhradní“ matky ani pro poskytovatele takových specifických zdravotních služeb povoleno.

Odůvodnění:

K bodu 1)

Je nutno zabránit plození velkého počtu biologických sourozenců, kteří o svém příbuzenství nevědí, v jednom regionu, protože se tím zvyšuje riziko nežádoucích příbuzenských (incestních) vztahů a současně riziko početí postižených dětí.

K bodu 2)

a) U ženy se během života netvoří nová vajíčka. Oplozeno tedy může být jenom již existující vajíčko, které se z vaječníku uvolnilo při ovulaci během měsíčního cyklu. Vajíčka časem stárnou a jejich kvalita s věkem ženy klesá. Čím je žena při početí starší, tím je větší riziko poškození plodu.

b) u starší rodičky, zejména prvorodičky, je těhotenství rizikovější a porod může být těžší.

K bodu 3)

platí totéž jako k bodu 1)

K bodu 4)

Posouzení zdravotního stavu dárce/dárkyně zárodečných buněk a jejich příjemkyně je nutné proto, aby bylo minimalizováno riziko zdravotního postižení plodu. Součástí tohoto posouzení musí být i zjištění rodinné anamnézy dárce pro vyloučení genetické a familiární zátěže. Anamnéza dárce je nutná i proto, aby příjemkyně zárodečných buněk měla jistotu, že dárce je zdravý.

K bodu 5)

a) ustanovení §7, odst. 3 se rozšiřuje tak, aby se vyloučily i případy, kdy by se anonymním dárce mohla stát člověk s kriminální minulostí, člověk trpící závislostí na návykových látkách, člověk pro anonymní dárce zdravotně nezpůsobilý. Obezřetnost je v tomto ohledu nutná proto, aby bylo zabráněno šíření patologických faktorů ve společnosti umělým lékařským zásahem.

b) k bodu §7, odst. 3 h): pro dárkyni je odběr vajíčka vždy spojen se značnou zdravotní zátěží. Musí totiž podstoupit přípravu na odběr užíváním vysokých dávek hormonů a odběr vajíčka se provádí chirurgicky v narkóze. Je třeba zabránit tomu, aby ženy, často i velmi mladé, v tíživé finanční situaci, darovaly

vajíčka opakovaně v nepřiměřeně krátkých intervalech kvůli finančnímu prospěchu.

K bodu 8)

Surrogátní mateřství je nežádoucí:

a) protože vede k deformaci rodinných vztahů a psychické zátěži jak u biologické matky, z jejíhož vajíčka bylo embryo vytvořeno, tak i u matky-nositelky, které bylo oplozené vajíčko vloženo do dělohy, která poté absolvovala celou dobu těhotenství a dítě porodila, aby je pak hned předala biologické matce a vzdala se všech práv k tomuto dítěti.

b) K psychické zátěži dochází i u biologického otce dítěte, který přejímá část mravní odpovědnosti za matku-nositelku.

c) Jde o situaci, která musí být řešena smluvně a vyžaduje zvláštní úpravu, pokud jde o zdravotní pojištění matky-nositelky a stanovení finanční úhrady. Je nepředstavitelné, že by se některá žena byla ochotná stát surrogátní matkou bez adekvátní finanční odměny.

d) ze zemí, kde je surrogátní mateřství povoleno, jsou známy soudní spory v případech, kdy se matka-nositelka po porodu odmítne dítěte vzdát, kdy se biologičtí rodiče během jejího těhotenství rozvedou nebo kdy jeden nebo oba z nich zemřou.

e) ze všech těchto výše uvedených důvodů je v Německu, Rakousku, v řadě dalších členských států EU i jinde ve světě surrogátní mateřství zakázáno a mělo by být zakázáno i u nás (již dnes jsou běžné reklamní kampaně zařízení, které tuto „službu“ nabízejí v České republice)

K bodu 9) Dárcovství tkání

Úmluva o lidských právech v biomedicíně (Úmluva z Ovieda) Rady Evropy, kterou Česká republika ratifikovala a je součástí našeho právního řádu, zakazuje poskytování lidských buněk a tkání za úplatu. Je třeba zdůraznit, že se to vztahuje i na zárodečné buňky, tedy na vajíčka a spermie. V praxi ale bývá tato úmluva obcházena a jakákoliv výše finanční odměny na reklamních panelech je označována za „úhradu výdajů spojených s darováním“.

ttoto ustanovení obcházeno nepřiměřeně vysokými náhradami nákladů pro dárce.